

חלופת הכיבוש מסוכנת, אך האחרות לא מבטיחות את השגת המטרות

written by מאיר בן שבת | 07.08.2025

בעת כתיבת שורות אלה, טרם התקבלה החלטת הקבינט ביחס למהלכים הבאים ברצועת-עזה. התנהלות חמאס במשא ומתן וההערכה כי הוא לא צפוי להגמיש את עמדותיו, הסירה מעל שולחן הדיונים את חלופת המשא ומתן, שמלכתחילה לא הבטיחה מענה לכל מטרות המלחמה. את מקומה תפסו החלופות הצבאיות: כיתור והתשה או כיבוש מלא.

לכל אחת מהן מאזן מעורב של יתרונות וחסרונות:

יתרונה המרכזי של חלופת הכיתור נובע מכך שהחיכוך שהיא מחייבת בין כוחותינו לאוכלוסיה איננו גבוה כמו בחלופת הכיבוש. גם הפעלת האש היא ממוקדת ומדויקת בהשוואה אליה. בתנאים אלה הסיכונים לחיילינו ולחטופים נמוכים יותר. כך גם באשר להתרחשותם של אירועים עם פגיעה נרחבת באוכלוסיה.

בנוסף לכך, סדר הכוחות שנידרש לפעילות בחלופה זו, הוא קטן משמעותית מזה שנחוץ לכיבוש. מבחינת צה"ל זהו יתרון לא מבוטל לנוכח השחיקה בכוחות הסדירים ובמערך המילואים ולאור ההכרח לשמר כוחות גם לזירות הפעולה שמחוץ לעזה.

יתרון נוסף של חלופת הכיתור הוא שניתן לראותה כשלב זמני בדרך לכיבוש ושהיא לא עומדת בסתירה לכך.

מול היתרונות הללו, ניצבים חסרונותיה העיקריים: הזמן ותוחלת ההישג. כדי להשיג השפעה בשיטה הזו יידרש זמן ממושך וגם אז התוצאה שתושג עלולה להיות מוגבלת למדיי, במידה שתחייב ממילא את מהלך הכיבוש. גם חמאס, שבחלופה זו יהיה פחות לחץ, לא ישקוט על שמריו, ויש להניח כי הוא יתכנן ויבצע פעולות לפגיעה בלוחמינו, לפגיעה במוראל העורף ולהעלאת המחיר המדיני. ההתשה שאליה מכוונת חלופה זו יכולה לפעול על שני הצדדים.

לעומת זאת, יתרונה הגדול של חלופת הכיבוש הוא במסר החד שהיא מעבירה: לא עוד צעד-ביניים ומנוף להפעלת לחץ, אלא מהלך שיסיים את שלטון חמאס ושהדרך היחידה של המחבלים לצאת ממנו בחיים, היא כניעה ושחרור חטופים. בדרך פעולה זו עוצמת ההרס במה שנשאר מהעיר עזה, שלא יותיר עוד תקווה לשיקום. בנוסף לעומס שהיא תטיל על כוחות צה"ל, חסרונה טמון בסיכונים הגבוהים שבה, לכוחותינו ולחטופים, ובמחירה בזירה המדינית.

מבלי להמעיט בסיכונים שבו, יש בחיכוך עם האוכלוסיה גם יתרונות, החל מתקיעת טריז בינה לבין חמאס, דרך השגת מודיעין שיוכל לסייע במאמצי הלחימה ובשבירת חמאס וכלה

בהזדמנויות מבצעות שיכולות להיווצר, גם בעניין החטופים, כתוצאה מהדינאמיקה בשטח.

בשתי החלופות ישראל תידרש לפתרונות הומניטאריים לאוכלוסיה, הגם שברור כי חלופת הכיבוש מקרבת אותה לפתרון של ממשל צבאי, לפחות זמני.

ביצוע מדורג של חלופת-הכיבוש (העיר עזה תחילה ואחר-כך מחנות המרכז) אמנם עשוי להפחית את העומס על כוחות צה"ל ולצמצם הסיכונים לחטופים שימולטו מבעוד מועד על ידי המחבלים, אך לצד זאת הוא ישאיר לחמאס אזורי-מקלט ויביא לעצירה ולדיון מחודש בישראל לפני שלב הכיבוש של מחנות המרכז. בכך הוא לא רק יאריך את משך הזמן אלא גם יאפשר למנהיגי חמאס להניח שהמהלך בעיר עזה איננו סוף פסוק עבורם.

הכרעתו של הקבינט גם בפעם הזו היא גורלית, לנוכח המחירים הכבדים שעשויים להיות לכל הכרעה ומשום שהיא תיקבע את אופי היחסים של ישראל עם האזור הזה לדורות הבאים.

המלצה מבוססת למקבלי ההחלטות כדאי שתיתן רק מתוך בקיאות בתמונת המצב ולאחר ניתוח מעמיק של מכלול השיקולים והאפשרויות. זה בדיוק מה שצריך לקרות ליד שולחן הקבינט ושלא פעם נעדר מהשיח הציבורי במחוזותינו.

את קיומם של הבדלי עמדות בנושא זה בין הדרג הצבאי למדיני, כפי שדווח השבוע באמצעי התקשורת בישראל, יש לראות דווקא בחיוב. כך יגדלו הסיכויים לקיומו של דיון נוקב ומעמיק כפי שאמנם מתחייב בעניין כזה. יש לצפות בסיומו להתייצבות מלוכדת של הדרג המדיני והצבאי סביב כל חלופה שתיבחר. התייצבות כזו חיונית כדי לחזק את רוחם וביטחונם של המפקדים והחיילים שבשטח ואת חוסנו של הציבור כולו.

הפתרון בלבנון לא מתאים לבעיית עזה ? תשובה לג'ייק סאליבן

בפניה פומבית לאזרחי ישראל לפני שבוע, הציע ג'ייק סאליבן ? היועץ לביטחון לאומי בממשל ביידן, להגיע להסכם שבמסגרתו חמאס יעביר את השליטה המנהלית בעזה לגוף פלסטיני שנתמך על ידי מדינות האזור, והקהילה הבינלאומית תסייע במשימת שיקום עזה. זהו מרכיב אחד בהצעתו, שאמור לכאורה לאפשר לישראל להשיג את מיטוט שלטון חמאס וגם לפתור את אתגר שיקומה של עזה ההרוסה.

מי שעוקב אחר עמדות בכירי חמאס, יודע כי רעיון הוויתור על השלטון האזרחי, עלה לא פעם אפילו מבין שורות הארגון. שם יודעים היטב כי כל עוד חמאס ישאר גורם הכוח החזק ברצועה, על פיו יישק כל דבר, תהא אשר תהא זהותו או הגדרתו של הגוף השלטוני. במצב כזה, חמאס לא רק ימשיך להתעצם צבאית, תוך ניצול מאמצי השיקום, אלא שישראל תוגבל בפעילותה נגדו כדי לא למוטט את השלטון החדש ולא להפריע לשיקום.

"האסטרטגיה שישראל בלבנון ? פעילות לשם מניעת העברת נשק לחיזבאללה ? יכולה להיות מיושמת גם בעזה" כך טען סאליבן במאמרו.

על כך, יש להשיב:

1. הזמן שחלף מאז סיימנו את הלחימה בלבנון קצר מכדי להסיק מסקנות באשר לאפקטיביות הפתרון, אפילו בגזרה זו. ההתפתחויות מותרות רושם חיובי, אך כדי להעריך את מידת הצלחתו של ההסדר בצפון, נדרשת פרספקטיבה ארוכה יותר.
2. לא הרי חיזבאללה בלבנון כחמאס בעזה. חיזבאללה איננו הריבון והוא אפילו נמצא בעימות עם הריבון דהיום.
3. עמדת המיקוח של חיזבאללה לגבי ההסדר בלבנון לא דומה לזו שבה נמצא חמאס כשבידיו החטופים ולכן אין להניח כי ניתן להביא לתנאים דומים.
4. דרישותיו של חמאס ומנגנון הישום שעליו הוא מתעקש, נועדו להכשיל רעיונות מהסוג של סאליבן. ההנחה הבסיסית של חמאס היא שישראל ושותפותיה זוממות לפעול באופן שהוצע ע"י סאליבן ולכן מתעקשים בחמאס על מנגנון יישום מרובה שלבים, התניות ושחקנים, שיכבול את ידיה של ישראל ושיתיר בידיו קלפי-מיקוח עד שהיישום יהיה בנקודת אל-חזור
5. ההבדל האחרון: חיזבאללה ² עם כל מעלליו ² לא עולל כדוגמת טבח ה-7 באוקטובר. ישראל לא תוכל להניח למי שביצע את הטבח הזה להישאר גורם כוח מרכזי ברצועה. התמונה של עזה ביום שאחרי המלחמה, תצטרך להוריד את החשק לכל מי שיחשוב בעתיד לחקות את מתקפת חמאס.

התפרסם במקור ראשון, בתאריך 07.08.2025.